

Professional ta'lim tizimida amaliy ta'limni tashkil etish metodlari.

Ernazarov K.B. TIQXMMI talabasi

Annotatsiya

Respublikamizda o'z soxasining mutaxasis kadrlariga extiyoj bor ekan, ularga yetarlicha bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish muxim . Demak, professional karlarni tayorlash uchun professional ta'lim ishlab chiqiladi. Ushbu maqola professional ta'lim tizimidagi amaliy ta'lim metodlari to'g'risida.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgandan keyin ta'lim sohasini tubdan isloh qilish, yuksak ma'naviy va ahloqiy talablarga javob beruvchi malakali kadrlar tayorlash milliy tizimini yaratish maqsadida Kadrlar tayyorlash milliy dasturi qabul qilindi. Ushbu dastur mavjud va bo'lajak masalalarga umumiy vayaxlit ,o'zaro bir – biri bilan bosqichma – bosqich amalga oshiriladigan ta'lim tizimini belgilab berish uchun hizmat qiladi. Kundan kunga tez va to'xtovsiz rivojlanib borayotgan davlatlar bilan bir qatorda turish uchun ta'lim tizimini ham rivojlantirish lozim. Professional ta'lim tizimidagi ushb uamaliy kasbiy ta'lim metodlar ham yuqori malakali mutaxasis tayorlashga yordam beradi. Amaliy kasbiy ta'lim metodlari–o'qituvchi bilan o'quvchining hamkorlikdagi faoliyat usullari bo'lib, ular yordamida o'quvchilar tomonidan kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarning o'zlashtirilishiga erishiladi, ularda kasbiy maxorat asoslari shakllantiriladi, aqliy va jismoniy kuchla rhamda ijobiy qobilyatlar rivojlantiriladi.

Amaliy kasbiy ta'lim metodlari quydagi asosiy uch gurux (kategoriya)ga ajratiladi, ular: og'zaki, ko'rsatmali va amaliy metodlar.Ushbu metodlarga qisqacha ta'rif berib o'tamiz.

Og'zaki metodlarga o'quv materialining o'qituvchi tomonidan og'zaki bayon qilinishiga, tushuntirish va suxbat orqali o'quvchilarga yetarli axborotlarni berib borishi nazarda tutiladi.

Tushuntirish metodi – kasbiy obekt, xodisa va jarayonning qonuniyatlarni tushunchalarining belgilarini o'quvchilarga og'zaki yetkazib berish orqali o'qitish.

Tushuntirish mazmuni va metodikasining xususiyatlari:

1. Boshqa metodlar va metodik usullar bilan uyg'unligi
2. Jumlalarning qisqa va aniqligi, yo'riqli ko'rsatmalar va tushuntirishlar.

Tushuntirish metodida o'qituvchi – kasb ta'limi ustasiga qo'yilgan talablar

- Adabiy va texnik savodhonlik.
- Nutqning xissiyotga boyligi
- Eng maqbul ovoz balandligi va tezligi.

Suxbat metodi – o'rganilgan yoki yangi materialni "savol–javob" so'zlashuv yo'li bilan baxolash yoki tushuntirish bo'lib, o'quvchilar o'quv–ishlab chiqarish ishlari muxokaamasida faol ishtirok etadilar.

Ko'rgazmali metodlar – bu ta'lim berish jarayonida berilayotgan bilimlarni har xil ko'rgazmali o'quv qurollardan foydalangan holda o'qitish nazarda tutiladi.

Ko'rgazmali o'quv qurollari quydagicha bo'lishi mumkun:

Asliy o'quv qurollari – asbob uskunalar yoki uning qismlari, tayor maxsulot namunalari yoki uning bo'laklari va hokazolar.

Tasviriy o'quv qurollari- plakatlari, chizmalar, jadvallari, o'quv ishlab chiqarish hujjatlari, o'quv obyektini rasmlari va hokazolar.

Aralash o'quv qurollari–harakatlanuvchi plakatlari, elektron chizmalar va shukabi ham tasviriy ham asliy nusxalar.

Ko'rgazmali metodning vazifalari turlicha bo'lishi mumkin. o'qituvchi mavzuni tushuntirishda yoki o'rganilayotgan fan bo'yicha aniq ko'rgazma sifatida, yangi axborotlarni berishda ko'tgazmali metoddan samarali foydalanish mumkin.

Amaliy metodlar – berilgan nazariy bilimlarni amaliyotda qollashni o'rgatish. Ya'ni o'quvchilarda amaliy bilimlarni irivojlantiriladi. Ushbu metodni qollashdan maqsad – o'quvchilarda yetarli ko'nikma va malakalarni shakllantirish uchun amaliyot va laboratoriya xonalarida o'quv obyektini bilan ishlash jarayonini tashkil etish.[1]

Amaliy metodlardan bir nechtasini sanab o'tmoqchimiz.

Mashq metodi – aqliy yoki amaliy (jismoniy) harakatlarni bajarish ko'nikmalarini egallash yo'lidagi ko'p marta takrorlanishlar bo'lib, mashqsiz ko'nikma hamda malakalarni shakllantirish mumkin emas.

Mashqlar tizimiga xos xususiyatlar:

Mashqlarning maqsadi, mazmuni va o'quv jarayonidagi o'rniga ko'ra o'zaro izchilligi va bog'liqligi.

Mashqlar mazmunining didaktik maqsadlarga, o'quv – texnik talablar va o'quvchilarning mashqlar mazmuni mustaqillik darajasiga ko'ra soddadan murakkablikka qarab borishi. Mashqlar davomiyligi va ular o'rtasidagi tanafuslarni kurslar bo'yicha mashqlar o'tqazish maqsadi va mazmuniga mos bo'lishi.[2]

Shu o'rinda ushbu metodga qo'yilgan asosiy talablarni sanab o'tmoqchiman.

1. Har bir mashq o'zaro bog'langan o'quv va ishlab chiqarish maqsadiga ega bo'lishi lozim.
2. Har bir mashqdan so'ng o'quvchi oldinga intilishi va o'z sohasining mutaxassisi bo'lish uchun qadamm qo'yishi lozim.
3. O'quv ishlab chiqarish ishlariga o'quvchi qiziqish bilan yondoshishi va ijobiy baxs – munozarali bo'lishi
4. O'quvchilarda amaliy hatti – xarakatlar bus – butun va aniq mo'ljalga olish asoslari mavjudligi.

Laboratoriya ishlari o'quvchilarning jihoz, maxsus uskuna, qurol hamda turli texnikaviy qoliplardan foydalangan holda tajribalarni o'tkazish metodlari bo'lib, ular ko'proq tabiiy fanlar asoslarini o'rganishda qo'llaniladi. Bu metod o'quvchilarning asbob-uskunalar bilan ish ko'rish, o'lchash ishlarini amalga oshirish va ularning natijalariga ishlov berish kabi ko'nikmalarini tezkor shakllantirishga imkon beradi.

Laboratoriya ishlarini bajarish maxsus qurilma va jihozlar, shuningdek, materiallar hamda vaqtni sarflash, ularni ishga tayyor holatga keltirishni talab etadi. Biroq bu harakatlar o'quvchilarning yuqori darajadagi faolligi asosida mustaqil ravishda tajriba va o'lchash ishlarini tashkil etish bilan takomillashtirilib boriladi. Laboratoriyadan amaliy ishlarning farqishundaki, bu metod o'quvchilarning mavjud nazariy bilimlarni amaliy masalalar yechimini topishga yo'naltirilgan faoliyatini tashkil etishga xizmat qiladi.[3]

U o'quvchilarning bilimlarini chuqurlashtirish, bilish faoliyatini nazorat qilish hamda yo'l qo'yilgan kamchiliklarni tuzatish borasidagi ko'nikmalarini shakllantirish kabi funksiyalarni bajaradi. Ushbu metodlar orqali biz professional ta'lim tizimida malakali mutaxassis tayorlash imkoniga ega bo'lamiz.

Xulosa.

Xulosa o'rnida shuni aytib o'tish kerakki, bugungi kunda amaliy darslarni ko'paytirish, o'quvchilarni soxa mutaxassislik fanlari bo'yicha ishlab chiqarish amaliyotlariga jab etish lozim. Yildan – yilga rivojlanib borayotgan ilm – fan nazariy bilimlarni amaliyot bilan birga tengma teng bo'lishini taqazo qilmoqda. Yuqoridagi metodlardan foydalanib yuqori natijaga erishish mumkun.

Foydalanilganadabiyotlar.

1. Sh.Avazov va boshqalar “Amaliy kasbiy ta'lim metodikasi va texnologiyalari” Toshkent. 2014 - yil
2. Munavvarov A.Q.”Pedagogika” T. “O'qituvchi” Toshkent 1996 - yil
3. X.Ibragimov, Sh.Abdullayeva. Pedagogika nazariyasi. Toshkent. 2008 - yil
4. Internet materiallari : www.ziyonet.uz, www.fayllar.org, www.jizpi.uz,

Ilmiy rahbar

professor Ximmataliyev D.O.